

Adoptica

Ander werk van Emily Kocken

Witte vlag (roman, 2013)

De kuur (roman, 2017)

Lalalanding (roman, 2021)

Emily Kocken

Adoptica

Mijn leven als adoptiekind

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2025

Adoptica is mede tot stand gekomen dankzij het
Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De foto's in dit boek komen uit de collectie van de auteur en haar familie of zijn gemaakt door bij de uitgeverij onbekende fotografen, tenzij anders aangegeven. De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Aan hen die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op enig recht, wordt verzocht contact op te nemen met Em. Querido's Uitgeverij BV, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Copyright © 2025 Emily Kocken

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Em. Querido's Uitgeverij BV, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam. Ook tekst- en datamining van deze uitgave is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

Omslag Bart Heideman

Foto omslag Ernst Kocken, 1963

Foto auteur Annelie Bruijn

Binnenwerk Perfect Service, Reeuwijk

ISBN 978 90 253 1927 4 / NUR 320

www.querido.nl

Voor Carst

‘Truth telling in adoption is the key to surviving it.’
– Jan L. Waldron, *Giving Away Simone*

Inhoud

Deel 1 – Onecht 15

Deel 2 – Echt 127

Deel 3 – Paar 249

Deel 4 – Club 343

Nawoord 389

Literatuur en films 391

In een hoekje van een tuin staat een picknicktafel, op het bankje zit een man, naast hem een vrouw, vermoedelijk de zijne, op de tafel zitten een jongen en een meisje. Hun kinderen. Een gezin, zonder twijfel, man, vrouw, jongen, meisje.

Ze lijken op elkaar.

Het meisje heeft zwart haar, net als de man, het jongetje is blond, de vrouw ook. Ze draagt een parelketting en klemt de knieën tegen elkaar. De man is trots. De kinderen zitten keurig rechtop, ze hebben brave lachjes, precies goed, niet te breed, ze hebben nette kleren aan, bovenste knopen van bloesjes keurig dicht.

De foto hoef ik niet te zien om hem in detail te kunnen beschrijven, zo vaak ging hij door mijn handen. Ik probeer me voor te stellen hoe een vreemde naar de foto kijkt. Wat zie je als je verder geen informatie krijgt?

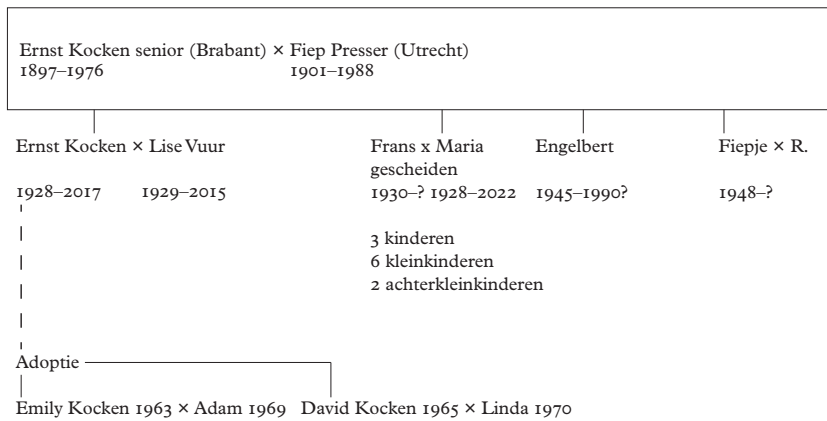
Dit is een echt gezin.

We ogen gelukkig.

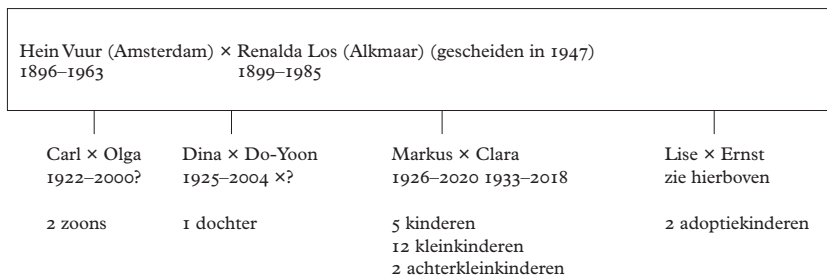

*Familie Kocken, Toms River, New Jersey, Verenigde Staten, 1969, foto:
Ernst Kocken (zelfontspanner)*

Ministamboom Ernst Kocken (Emily's adoptievader)

Ministamboom Lise Vuur (Emily's adoptiemoeder)

Beroepen die voorkomen in de families Kocken en Vuur:

Predikant, leraar, ingenieur, huisvrouw, muziekdocent, bakker, psycholoog, architect, schrijver, kunstenaar, pedagogisch medewerker, verkoopmedewerker, filmoperator, secretaresse, musicus, coach, technisch tekenaar, ICT-programmeur, ambassadeur, hr-business-partner GGD, VGM-specialist

Deel I
Onecht

I

Vught, 2015

Ik vind mijn adoptiemoeder Lise stervend op de vloer van haar slaapkamer.

Mijn vader Ernst is vier dagen eerder opgenomen op de gaaz in het ziekenhuis in Den Bosch. Hij is van de trap gevallen, voor de vierde keer. Ondanks de moeizame relatie met mijn adoptieouders ben ik bereid om te helpen, ik zeg dit hardop tijdens wat het laatste bezoek zal blijken voordat ze sterft. Ik vermoed dat het idee dat ze alles uit handen zou moeten geven voor extreme stress zorgde en voor een hartaanval.

Mijn man Adam en ik ontdekken een shitload aan medicijnen om de cholesterol te verlagen, in de koelkast ligt alles wat ze niet zou mogen eten, roomijs, roomboter, eieren, noem het maar op, het brengt herinneringen naar boven aan wat we vroeger aten, romig, vet, veel, tot de macrobiotiek haar entree deed in ons leven, het is mode in de late seventies, en mijn adoptiemoeder stuurde me naar de reformwinkel in Den Bosch om zilvervliesrijst en zuurdesembrood te kopen, in de rijst zit soms een steen, je moet de rijst in een vergiet doen en goed afspoelen, anders bijt je je kiezen kapot.

Vught, 2015

Na haar dood blijft Koning Winter weg. Campanula bloeit blauw tussen de tegels, een ongekende fout van de natuur. Het spookt hier. Ik geloof in spoken. Waarom voel ik dan toch angst? Hoelang mag de rest van een mens boven aarde blijven hangen?

Ik ben weer in het ouderlijk huis. Hun huis. Mammie en Daddy, zo bleef ik mijn adoptiemoeder Lise en mijn adoptievader Ernst mijn hele leven noemen.

Nu ze dood is, wil ik blijven. Dat is niet waar. Er is geen wil. Ik kan niet naar huis. Ik merk het in de ochtend, ik drink koffie in de woonkamer, mijn blote voeten blijven plakken aan het visgraatparket, ik krijg ze met moeite los.

Ik ben de aangenomen dochter, groot geworden in een bitter huis, de boze buien van de vader zijn niet vergeten, hij verloor langzaam zijn verstand, ik was de eerste die het zag.

Doodleuk slaap ik in hun kingsize bed, ik stuur Adam met de hond naar huis, ze hebben genoeg aan elkaar.

Ik bel hem over de bloemen, hoe ze zich als haperende beelden van een animatiefilm vertoonden, een doodeng wonder, eerst was er weinig te zien, niets dan kale grond omringde de

garage, de grond, onvruchtbaar, net als mijn adoptiemoeder in den beginne, er wilde niets groeien, niets, dat was vroeger al, de tuin was een manifest tegen schoonheid, ook de dingen in de tuin mankeerden leven, een schutting van hout dat geen hout was, tuinstoelen van een kunststof dat geen plastic mocht heten, kozijnen zonder gefreesde lijnen, alles even strak, spartaans, makkelijk te onderhouden.

Ik mag niet vinden dat het lelijk is, of nep. Ik ben streng. Ik zou het ze nooit in hun gezicht zeggen. Ach, ik zou het in hun gezelschap niet eens hebben opgemerkt. Hun smaak, hun visie, hun afkeuring. De dingen die wel mooi en echt waren, ik zie het terug op vakantiefoto's, taferelen van een man en een vrouw en twee kinderen rond een tent en een stacaravan, tussen oude bomen hangt een waslijn, gekreukte kleren, een thermosfles, van die lieve kampeerdingen. Ik weet ook dat er vaak iets misging op vakantie. Ik ontdek dat mijn vader lange tijd zonder rijbewijs heeft rondgereden, in een auto met rammelende aanhanger naar het zuiden.

Bloemen in winterbloei is een illusie, zegt Adam aan de telefoon, maar ik ben zeker over wat ik zag. Ik ben blij dat hij een woord als hallucinatie vermijdt. Lange tijd alleen in een leeg huis maakt je murw.

Blauwe bloemen in januari, zeg ik, de grond was hard.

Hij zegt iets terug. Ik versta onvruchtbaar.

3

Amsterdam, 2015

Adam en ik wonen in Amsterdam. Ik liet mijn adoptievader dichtbij in een verpleeghuis voor demente ouderen opnemen.

Een verzorger belde, of er meer kleren waren van mijn vader, en ik bracht alles, maar ik kan geen afscheid nemen van zijn favoriete jas, een suède vliegeniersjack, in de auto op weg naar huis peinzen of het kan, doof worden voor de stem van een dode, hij had een harde hand, werktuig van oude pijn.

Toen leefde hij nog.
Nu is hij er niet meer.

Het jack is een symbool uit het verleden, mijn adoptievader wilde piloot worden, maar had slechte ogen, en de afwijzing was de genadeklap voor zijn zelfvertrouwen. In 1969 was hij in het geheim bezig om de Verenigde Staten te verlaten, hij solliciteerde op een baan in Nederland, de rest is geschiedenis, we gingen terug naar waar hij en mijn adoptiemoeder vandaan kwamen.

Hij zou nooit meer vliegen.

Op de trap laat ik mijn eigen jas van de schouders glijden, dramatisch als in een film, en dan trek ik hem aan, het jack van het oude vadertje, hij is me te groot, en ik breng hem

naar de kleermakers op het plein, een vader met zijn zoon, ze komen uit Turkije, zegt de buurvrouw, maar het zijn vluchtelingen uit Iran, weet ik; is de jas kapot, wat moet eraan gebeuren, nee, nee, hij is voor mij, de jas is me te groot, ik wil dat u hem inneemt, wat over is van het suède mag u houden.

Het duurt weken voordat de jas klaar is, je bent duurder uit bij een gewone kleermaker (de buurvrouw weer), maar dat het lang duurt is juist fijn, ik leef een beetje op, ik voel me soms duizelig op straat, maar vallen doe ik niet omdat ik goed ben in het commanderen van mezelf, getraind als een soldaatje van jongs af aan, kom op, Em, snel doorlopen, de mensen kijken, ik mis de oude klootzak, ik ben opgelucht, hij kan me geen pijn meer doen, de gestoorde gek, de jas droeg hij niet zo vaak en mijn broer wilde hem niet, weet je het zeker, moet je dat nog aan me vragen? zou mijn broer gezegd hebben als we een warme band hadden gehad, ik mag met de jas doen wat ik wil, en ik verdrink erin, een fijn gevoel, ik draag hem elke dag, hij beschermt me tegen de wereld, iedereen wil de waarheid weten, de jas begint te stinken.

De jas is van mijn vader, hij is overleden, vertel ik aan de buurvrouw, ze vraagt of ik hem mis, en ik vertel over mijn vader, ik zeg gewoon vader, de buurvrouw weet niets over de adoptie, het is niet slim om een verhaal over dode vaders op te zadelen met biologische feiten, je bedoelt de man van de jas, toch, zegt de buurvrouw ineens op een andere toon, ja, dat is de man op wie ik lijk.

Ik post een Vaderdagfoto op Instagram met de hashtag #hetoudevadertje en omdat het viral gaat en ik niet wil liegen, schrijf ik in een commentaar dat de man op de foto niet mijn echte vader is, nog meer o's en ah's, zo lief dat je voor hem

zorgde, maar ik stopte hem in een tehuis, tweehonderd meter van mijn appartement, en ook Marieke, een vriendin van de lagere school die net als ik aan het Brabantse paradijs is ontsnapt, zegt: lekker makkelijk, je vader dumpen op zo'n nare plek, kun je aan het eind van de dag eventjes langswippen en de perfecte dochter uithangen.

Maar zo was makkelijk was dat niet.

Mijn adoptievader kon best boos worden. Ik kreeg als kind een paar rake klappen.

Emily, als je vader nog een keer een verpleegster slaat, moeten we hem overplaatsen.

A brother from another mother is een halfbroer. Of een boezemvriend, iemand die je koestert als een broer.

David is een brother from another mother *and father*. Hij was de match gemaakt door de bemiddelaars van het adoptiebureau in Boston.

Iemand vroeg een keer of mijn broer en ik uit dezelfde familie waren gehááld, alsof je het over boodschappen hebt.

(Babyvogels uit een nestje.)

We adopteerden hem om je een broertje te geven, Emily.

Een zin uit de koude mond van mijn adoptiemoeder. De lippenstift die ze droeg had altijd dezelfde kleur, een oudroze van het Japanse cosmeticamerk Shiseido.

Ze zei dit soort dingen pas toen mijn broer niet meer met haar wilde omgaan.

Ik mocht haar opmaken na haar dood. Het werd door de uitvaartmensen gebracht als een eervol gebaar maar het voelde als een grens die ik niet mocht overschrijden.

7

1977

Een foto. David is twaalf. Een dagje strand in Scheveningen. Hij staat tot aan zijn knieën in het water, in een lullige, wijde boyfriend jeans, zo zou je dat nu noemen. Een keurige jongen. De pose voorspelt zijn rebellie.

Vier jaar later gooit hij het roer om, hij drinkt, hij rookt, hij gaat naar Parijs.

Na Parijs draagt hij zwarte kleren.

Vught, 2015

David en ik zijn weer on speaking terms door de dood van onze adoptiemoeder.

Het huis in Vught, het ouderlijk huis waar hij veertien jaar niet mocht komen, is nu zijn domein, als een detective sluipt hij rond, alles in huis onderzoekt hij, hij doet dit secuur, en traag.

In de tweede fase, wanneer hij zich op zijn gemak begint te voelen, moet er muziek aan, cassettebandjes. Hij leerde me vroeger alles over pop, hij kocht platen van The Beatles en The Who, ik was het klassieke meisje, en toen ik voor de klas stond en kinderen lastigviel met Jimi Hendrix, moest ik aan mijn broer denken.

De herrie in huis sloop me, ik wil in stilte door de spullen gaan. Ik wil begrijpen wat ik vind, opvallende aantallen van hetzelfde ding: zo zijn er zeven paar bergschoenen in maat vijfenveertig, zes elektrische citruspersen, drie bontjassen (echt, marter), een erfenis van mijn adoptievaders moeder. Achter de dichtgespijkerde deuren in de zolderberging is er meer, stapels dozen, de deksels beplakt met luidruchtige kortingsstickers, verpakkingen vaak onaangebroken.

Mijn adoptiemoeder Lise verzamelde dingen. Ze bewaarde alles. Nadat ik het huis voorgoed verlaten had, mocht ik tij-

dens de spaarzame bezoeken niet op zolder komen. Soms denk ik dat ze niet wilde dat ik ontdekte hoe de orde uit mijn jeugd naar de knoppen was gegaan. Ze was stiekem. Ze gaf mijn kleren weg zonder te vragen. Mijn barbiepoppen.

Ik laat me door mijn broer koeioneren. Zijn vriendin belt, je laat hem alles doen, je bent er nooit, het maakt me boos, omdat ik precies het omgekeerde ervaar, ik doe alles, hij is schroefjes aan het poetsen, maar ik sta machteloos tegenover zijn dwang en haar moederlijke natuur. Hij woont om de hoek, ik niet. Hij praat met een Brabantse tongval, waaraan ik moet wennen. Dat deed hij vroeger niet.

Er komt geld aan, heb ik hem beloofd, geduld, het is ingewikkeld om de Amerikaanse aandelen van mijn adoptieouders te verkopen, er zijn complicaties, ik word gebeld door de bank en moet bewijzen dat ik recht heb op de aandelen, terwijl ze alle papieren binnen hebben.

Loenen aan de Vecht, 2022

Ik stapel dozen. Ik zoek boeken uit mijn jeugd.

Ik mis het lievelingsboek van mijn adoptiemoeder, een boek uit 1930, een roman over vervlogen tijden, toen vrouwen uit hoge kringen moesten trouwen, een jonge vrouw in een koets, ze is rijk omdat haar ouders rijk zijn, ze blijft rijk omdat ze met een rijke man trouwt, een jurk heet in die tijd een japon.

De klopp op de deur, door Ina Boudier-Bakker.

Ik vind een foto van mijn adoptiemoeder.

Hij is genomen in haar eerste dagen als getrouwde vrouw in de Verenigde Staten, op de achterkant van de foto heeft ze 1959 geschreven, de inkt, ooit donkerblauw, is door de tijd verschromten.

Ze zit op een gazon voor een groot, roze huis, ze draagt een cirkelrok, en sokjes in sandalen. Als kind wilde ik dat fotootje hebben, alles is zo lief en hoopvol.

Dat huis blijkt een huis waaraan mijn ouders vaak voorbijreden, mijn moeder zei te dromen van zo'n huis. Ik zou de foto aan een ander kunnen tonen en zeggen, kijk, dit was ons huis in de Verenigde Staten, maar dat is een leugen.

Ik las *De klopp op de deur* omdat het thuis in de boekenkast stond, en omdat ik geen boeken meer mocht lenen uit de Vughtse dorpsbibliotheek – ik was een keer met *Voorbij goed en kwaad* van Nietzsche thuisgekomen –, las ik de boeken die mijn ouders lazen, eerst de meisjesboeken uit mijn adoptiemoeders jonge jaren, *De klopp op de deur* dus, Nienke van Hichtums *Afke's tiental*, alles van Cissy van Marxveldt en het hartverscheurende *Schoolidyllen* van Top Naeff, over de dood van een jong, rebels meisje; toen begon ik aarzelend aan de collectie van mijn vader, overwegend oorlogsboeken, waarvan hij liever wilde dat ik ervan afbleef, dat waren mannenboeken, niet bestemd voor kinderoogen, maar de Time-Life-encyclopedieën mocht ik wel inkijken.

Ik stuur een sms'je aan mijn broer, het componeren van de korte tekst kost me bijna een halfuur, ik wil precies zijn in mijn formulering, gestoord precies, ik wil hem niet kwetsen, ik wil niet dat hij denkt dat ik denk dat hij het boek heeft gepakt puur om het boek in zijn bezit te hebben, ik wil hem niet van hebberigheid betichten, ik ben trots dat we alle spullen zonder ruzie hebben verdeeld.

Maar ik mis *De klopp op de deur*.

Een boek over rijke vrouwen in gouden kooitjes, een boek dat me als kind betoverde, ik was echt jong toen ik het las, geobsedeerd door de verliefdheid van de man op het meisje, een duister voorgevoel dat er niets van haar zou overblijven, omdat hij het in alles voor het zeggen had, hij was haar heer en meester.

En dat ging ze prettig vinden.

Een review roemt *De klopp op de deur* als een feministische geschiedenis van het Amsterdam van 1860 tot aan het begin van de twintigste eeuw, een vrouw bevrijdt zich van haar rol als echtgenote, moeder, huissieraad, het boek gaat over vrouwenstemrecht, de eerste stappen van de emancipatie.